

Bokmelding

Linda Stewart:

Amerikabrev

Museumsforlaget 2017

Tove Ingebjørg Fjell

Professor, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Universitet i Bergen

E-post: tove.fjell@uib.no

Flere utvandrere fra Norge til Amerika så kanskje ikke sin nærmeste familie igjen etter overfarten, men mange holdt kontakten med foreldre, søsken og andre slektninger i Norge. Linda Stewart har med denne boken gitt et innsyn i en families brevveksling, med hovedvekt på brev formulert i årene 1889–1895 av én kvinne, nemlig Randi Pedersdatter Holtseteren, senere Randi Kankrud, Randi Andersson og Randi Rued, født 1860 i Gausdal, død 1953 i Curtiss, Wisconsin.

Stewart har som mål å gi en nedenfrabeskrivelse av norsk emigrasjonshistorie gjennom å nærlese denne kvinnens brev og svarbrev. Kapitlene følger Randis livsløp fra hun var husmannsdatter i Gausdal til hun ble kone og emigrant og videre immigrant og nybygger, og til sist farmerkone i Wisconsin. Materialet er hentet fra brevarkivet ved Migrasjonsmuseet på Hamar. Stewart har naturlig nok måttet ha noen utvalgs-kriterier: Brevskriveren skulle representere en gjennomsnittsemigrant; det skulle være en kvinne som emigrerte før 1900 og så sent at det var muligheter for å finne bilder; og hun skulle ha etablert i seg i et av de norske bosettingsområdene i Midtvesten. Brevarkivet inneholder nok flere som kunne ha passet, men valget falt på Randi, fordi hun «skrev lange, velartikulerte brev» (s. 7). Stewart valgte den gode fortelleren.

Randi skrev detaljerte brev, for eksempel om overfarten. Her trekker hun brev-mottakerne med seg gjennom hele turen, fra oppkast og sykdom på turen til Hull, om tente lamper i Hulls gater, om mat og drikke som ikke smakte, om en lang togtur fra Hull til Liverpool, der man får høre om farger, dyr og våronn. Detaljrikdommen er så stor at man formelig kan se det for seg: «Gjærderne mellom eiendommene var tætt plantede kjær, som var aftaget toppen når de var passe høie så de var gjævne som et stakkit» (s. 49).

Boken inneholder langt mer enn Randis brev og svarbrev. Stewart gir brevene en bred kontekst ved å inkorporere blant annet generelle utsagn om ressursgrunnlag og overbefolkning i Gausdal på 1800-tallet, tradisjonen med nattefrieri, informasjon om dampskip og skipsulykker, immigrasjonsmottak, og at amerikabrev ikke nødvendigvis er å oppfatte som privatkommunikasjon, men snarere en fellesinformasjon til et større nettverk av familie og venner. I tillegg dramatiserer Stewart enkelte steder og maler bilder av hvordan situasjoner *kan* ha fremstått, slik som her: «Mathias sparket i grusen der han gikk nedover veien fra barndomshjemmet Kankrud, etter å ha gjort et ærlig dagsarbeid hos Andreas (f. 1849) og Even (f. 1853)» (s. 18).

Det er Randis brev og gode fortellinger som styrer forfatterens fremstilling. Det er imidlertid noe uklart hvem som er målgruppen for boken. Noen ganger er boken så fullspekket av navn og oppramsing av fødsels- og dødsår at den fremstår mest interessant for slektsgranskere og etterkommere etter Randi og hennes familie. Andre ganger er dette en lettlest nedenfrafremstilling om livet til en enkeltperson og hennes møte med en ny verden. Til tross for disse innvendingene, er *Amerikabrev* en bok for alle med interesse for utvandringen til Amerika.